

For Open Forests

LIFE11NAT/GR/1014

«Διατήρηση Δασών και Δασικών Ανοιγμάτων Προτεραιότητας στον
Εθνικό Δρυμό Οίτης και στο Όρος Καλλίδρομο της Στερεάς Ελλάδας»

Δράση D.4

Μελέτη της πληθυσμιακής κατάστασης 5 επιδημητικών ειδών πουλιών του παραρτήματος Ι

Alectoris graeca, *Dryocopus martius*, *Dendrocopos leucotos*, *Picus canus* και *Aegolius
funereus*

Έκθεση αξιολόγησης των πληθυσμών των ειδών της ορνιθοπανίδας που αποτελούν στόχους
του Έργου Life+ και των παραγόντων που τα επηρεάζουν και ευρύτερη αξιολόγηση της
ορνιθοπανίδας της περιοχής.

Αθήνα 2019

Ομάδα έργου

Μίλτος Γκλέτσος: Περιβαλλοντολόγος MSc - Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, εργασία πεδίου

Στρατής Μπουρδάκης: Δασολόγος - Ορνιθολόγος, εργασία πεδίου

Χρήστος Γεωργιάδης, Γεωπόνος, MSc , εργασία πεδίου

Περιεχόμενα

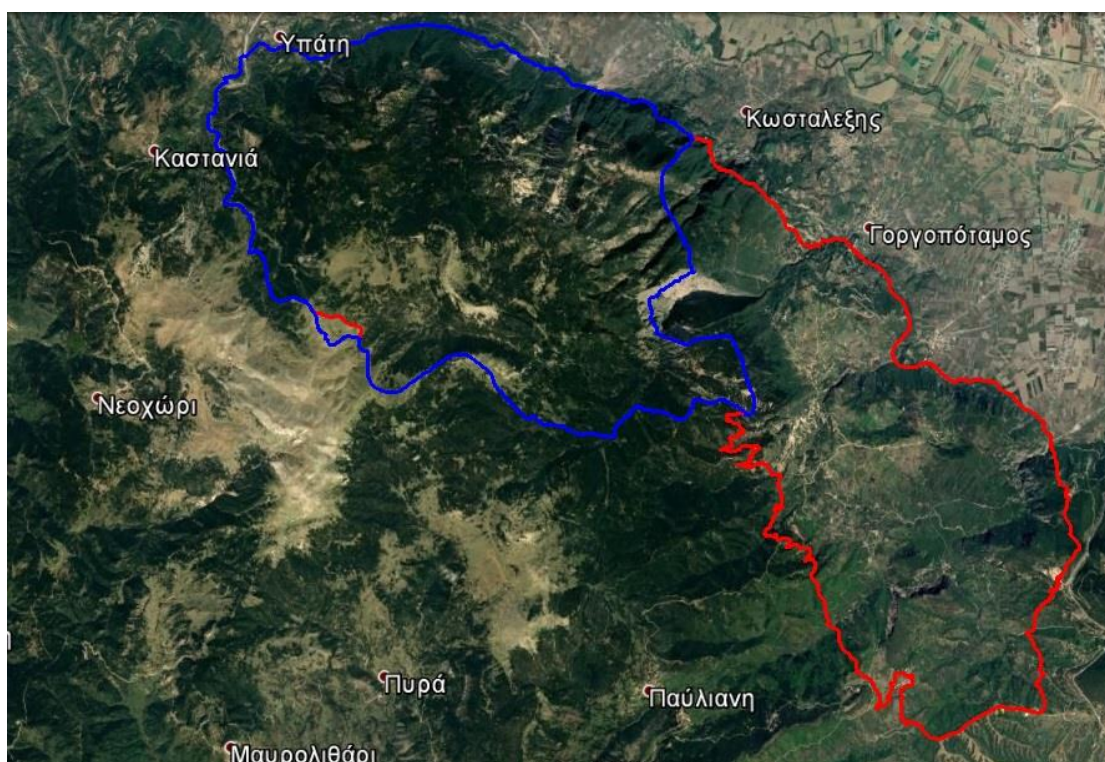
1. Εισαγωγή	4
2. Μεθοδολογία	5
3. Αξιολόγηση των πληθυσμών των πέντε ειδών της ορνιθοπανίδας που αποτελούν στόχους του έργου	8
3.1 Πετροπέρδικα <i>Alectoris graeca</i>	8
3.2 Αιγωλιός <i>Aegolius funereus</i>	10
3.3 Σταχτής Δρυοκολάπτης <i>Picus canus</i>	11
3.4 Μαύρος Δρυοκολάπτης <i>Dryocopus martius</i>	13
3.5 Λευκονώτης Δρυοκολάπτης <i>Dendrocopos leucotos</i>	14
4. Αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων διαχείρισης	17
4.1 Τεχνητές φωλιές για τα τρία είδη Δρυοκολαπτών και τον Αιγωλιό	17
4.2 Θέσεις διαχείρισης βλάστησης για τη βελτίωση του ενδιαιτήματος της Πετροπέρδικας	18
5. Ευρύτερη αξιολόγηση της ορνιθοπανίδας της περιοχής	19
6. Προτάσεις για την after-LIFE παρακολούθηση και διαχείριση	23
7. Ευχαριστίες	25
8. Παράρτημα	26

1. Εισαγωγή

Η έκθεση περιλαμβάνει την αξιολόγηση των πληθυσμών των πέντε ειδών ορνιθοπανίδας που αποτελούν στόχους του Έργου Life+ LIFE11NAT/GR/1014 και των παραγόντων που τα επηρεάζουν, καθώς και αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων διαχείρισης, όπως αυτές περιγράφονται στη δράση C.8, με βάση τα δεδομένα που συλλέχθηκαν στις επισκέψεις πεδίου.

Τα πέντε είδη στόχοι είναι: Πετροπέρδικα (*Alectoris graeca*), Αιγωλιός (*Argolius funereus*), Σταχτής Δρυοκολάπτης (*Picus canus*), Μαύρος Δρυοκολάπτης (*Dryocopus martius*), Λευκονώτης Δρυοκολάπτης (*Dendrocopos leucotos*).

Εικόνα 1. Περιοχή μελέτης: Εθνικός Δρυμός Οίτης (με μπλε) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (με κόκκινο, περιλαμβάνει και το σύνολο σχεδόν του ΕΔ)

Οι παρεμβάσεις διαχείρισης της δράσης C.8 αφορούσαν στη

- Διατήρηση των φυσικών θέσεων φωλιάσματος και τον εμπλουτισμό τους με τη χρήση τεχνητών φωλιών για τον Αιγωλιό και πειραματικά για τα τρία είδη δρυοκολαπτών. Τοποθετήθηκαν συνολικά 50 τεχνητές φωλιές, 30 φωλιές στον Εθνικό Δρυμό "GR244000 Εθνικός Δρυμός Οίτης" (ΕΔ) και στη Ζώνη Ειδικής Προστασίας "GR2440007 Εθνικός Δρυμός Οίτης - Κουιάδα Ασωπού" (ΖΕΠ) το 2014 και 20 τεχνητές φωλιές σε νεαρό δάσος στην ΖΕΠ το 2015, σύμφωνα με τις υποδείξεις του Δασαρχείου.
- Διατήρηση των τροφικών πόρων για τα τρία είδη δρυοκολαπτών, διατήρηση ανοικτών περιοχών κυνηγιού για τον Αιγωλιό, καθώς και διαχείριση των ενδιαιτημάτων για τον εμπλουτισμό των τροφικών πηγών της Πετροπέρδικας.

Η έκθεση περιλαμβάνει και προτάσεις για την after-LIFE παρακολούθηση και διαχείριση. Τέλος περιλαμβάνει και ευρύτερη αξιολόγηση της ορνιθοπανίδας της περιοχής.

2. Μεθοδολογία

Έρευνα πεδίου

Για την αξιολόγηση των πληθυσμών των πέντε ειδών (*Alectoris graeca*, *Dryocopus martius*, *Dendrocoros leucotos*, *Picus canus* και *Aegolius funereus*), των παραγόντων που τα επηρεάζουν, της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων διαχείρισης που εφαρμόστηκαν στο πλαίσιο του έργου, καθώς και την αξιολόγηση άλλων ειδών της ορνιθοπανίδας, έγιναν τρεις επισκέψεις στον Εθνικό Δρυμό και στη Ζώνη Ειδικής Προστασίας της Οίτης:

18-19 Ιουλίου 2018

17-19 Ιουλίου 2019

30 Ιουλίου - 1 Αυγούστου 2019

Ο ιδιαίτερα βαρύς χειμώνας του 2018-2019 δημιούργησε ανυπέρβλητα προβλήματα στην πρόσβαση της περιοχής, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η επίσκεψη στην Οίτη την αναπαραγωγική περίοδο της ορνιθοπανίδας, μέχρι και τον Ιούνιο του 2019, περίοδο κατά την οποία είχαν προγραμματιστεί επισκέψεις στο πεδίο για την παρακολούθηση και καταγραφή των ειδών της ορνιθοπανίδας. Ως εκ τούτου οι επισκέψεις στην περιοχή περιορίστηκαν στη περίοδο αμέσως μετά την αναπαραγωγή.

Ο έλεγχος της αποτελεσματικότητας των τεχνητών φωλιών έχει ξεκινήσει από το 2015, με επτά επισκέψεις ως και το 2019. Αναλυτικά οι επισκέψεις έγιναν:

14/12/2015,

12/6, 5/8 και 20/10 του 2016

24/10/2017

18/7/2018

17-18/7/2019

Έως και το 2018 ο έλεγχος των τεχνητών φωλιών γινόταν με παρακολούθηση από απόσταση με κιάλια και έλεγχο για βιοδηλωτικά στοιχεία (παρουσία pellets, φτερών, κ.ά.) κάτω από τις φωλιές. Το 2019 ο έλεγχος έγινε με χρήση μικροκάμερας προσαρμοσμένης στην άκρη τηλεσκοπικού κονταριού (έως 7 μέτρων), που έδινε τη δυνατότητα παρακολούθησης μέσω κινητού τηλεφώνου (ή tablet) του εσωτερικού των φωλιών, καθώς και λήψη φωτογραφιών.

Βιβλιογραφική επισκόπηση

Ελληνική βιβλιογραφία

Για την αξιολόγηση της ορνιθοπανίδας της περιοχής (κατανομή, πληθυσμιακές τάσεις, απειλές, αναγκαία μέτρα διαχείρισης) συγκεντρώθηκαν οι παρακάτω διαθέσιμες δημοσιευμένες και αδημοσίευτες αναφορές και άρθρα για την ορνιθοπανίδα της Οίτης:

Αλιβιζάτος Χ. 2015 Δράση C.10 Ορνιθοπανίδα. Έργο LIFE011NAT/GR/1014 "ForOpenForests", Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Αθήνα. (αδημοσίευτη αναφορά)

Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (2014). Ορνιθολογική αναφορά για τα είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΚ: *Alectoris graeca*, *Dryocopus martius*, *Dendrocopos leucotos*, *Picus canus* και *Aegolius funereus*. Έργο LIFE011NAT/GR/1014 "ForOpenForests", Δράση Α.9. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης, Αθήνα.

Μπουρδάκης Σ. (2003). Χαρτογράφηση των αναπαραγωγικών περιοχών και αποικιών των ειδών Όρνιο, Μαυρόγυπας, Γυπαετός, Ασπροπάρης, Χρυσαιτός και Βασιλαετός στην Ελλάδα. Πρόγραμμα «Άμεσες ενέργειες για την προστασία έξι απειλούμενων αρπακτικών πουλιών στην Ελλάδα», Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, ΥΠΕΧΩΔΕ

NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ (2015). Ορνιθοπανίδα της Οίτης. Έργο "Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων" σελ. 8

NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ (2015). Παραδοτέα Β5 (Πουλιά), Β8 & Β11-Γ9 έργου «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων», στο πλαίσιο της εγκεκριμένης από την Ε.Υ.Δ. Ε.Π.ΠΕΡ.Α.Α., Πράξης «Προστασία και Διατήρηση Βιοποικιλότητας του Εθνικού Δρυμού Οίτης». Αθήνα

Τσιάρας Δ., Νούσκα Π., Παναγιωτοπούλου Μ., Παλάσκας Δ., Ζαχαριάδης Α., Σγουρίδου Α., Στιμάρατζης Θ., Γκατζογιάννης Σ., Αραμπατζή Σ., Σταμέλλου Α., Δοντά Ε. & Α. Καστανιώτη (2015). «Επικαιροποίηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης Εθνικού Πάρκου Οίτης». Θεσσαλονίκη. Σελ. 366.

Παπαϊωάννου Ι. (1968). Οι Τετραονίδαι εν Ελλάδι. Το Δάσος 40/41: 23-35

Χανδρινός Γ. (1992). Πουλιά, σελ. 123-243, στο Καρανδεινός Μ. & Α. Λεγάκης (επιμ. εκδ). *Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζων της Ελλάδας*. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία - Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα, σελ. 374.

Χανδρινός, Γ., Καστρίτης Θ., Αλιβιζάτος Χ., Καζαντζίδης Σ., Κατσαδωράκης Γ., Ξηρουχάκης Σ. & Σ. Μπουρδάκης (2009). Πουλιά σελ. 213-353. Στο: Λεγάκης Α. & Π. Μαραγκού (επιμ. έκδοσης) *Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας*. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία. Αθήνα

Χριστόπουλος, Α., (2010). Ενδιατήματα της ορνιθοπανίδας στην ψευδαλπική ζώνη του Όρους Οίτη. Μεταπτυχιακή διατριβή στο ΠΜΣ "Γεωργία και Περιβάλλον" του Τμήματος Περιβάλλοντος, Σχολής Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μυτιλήνη, Οκτώβριος 2010, σελ. 182.

Χριστόπουλος Α. (2010α). Προκαταρκτική μελέτη για την Ορνιθοπανίδα της Οίτης

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Bauer, W., O.V. Helversen, M. Hodge & J. Martens (1969). Aves. In Kanellis A. (ed) Catalogus Faunae Graeciae. Thessaloniki.

Hagemeijer, E.J.M. and M.J. Blair (Editors) (1997). The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & A D Poyser, London.

Hallmann B (1985). The fauna of Mount Oiti National Park. Υπουργείο Γεωργίας (αδημοσίευτη αναφορά)

Hallmann, B. 1996. Greece's Endangered Birds of Prey, Eleventh hour for 10 species, WWF Ελλάς, 72p. (αδημοσίευτη αναφορά)

Handrinos Γ. & T. Akriotis (1997). The Birds of Greece. London, UK: Helm Publ.

Peus F. (1954). Zur Kenntnis der Brutvögel Griechenlands I. Bonn. Zool. Beitr. (special edition) 5: 1- 50.

Peus F. (1957). Zur Kenntnis der Brutvögel Griechenlands II. Mitt. Zool. Mus. Berlin, 33: 261-305.

Δεν κατέστη δυνατή η απόκτηση όλων των σχετικών με την ορνιθοπανίδα παραδοτέων του έργου «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» που εκπονήθηκε το 2015, για την απόκτηση της οποίας έχει γίνει αίτηση προς το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Περιβάλλοντος από την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης. Η αξιοποίηση των παραδοτέων της πλέον πρόσφατης και εκτεταμένης μελέτης της ορνιθοπανίδας της Οίτης, θα συμβάλει στην αποτελεσματικότερη αξιολόγηση της ορνιθοπανίδας της περιοχής και στον σχεδιασμό μελλοντικού προγράμματος παρακολούθησης της ορνιθοπανίδας με τρόπο συμβατό με τις απαιτήσεις του ΥΠΕΝ.

3. Αξιολόγηση των πληθυσμών των πέντε ειδών ορνιθοπανίδας που αποτελούν στόχους του έργου

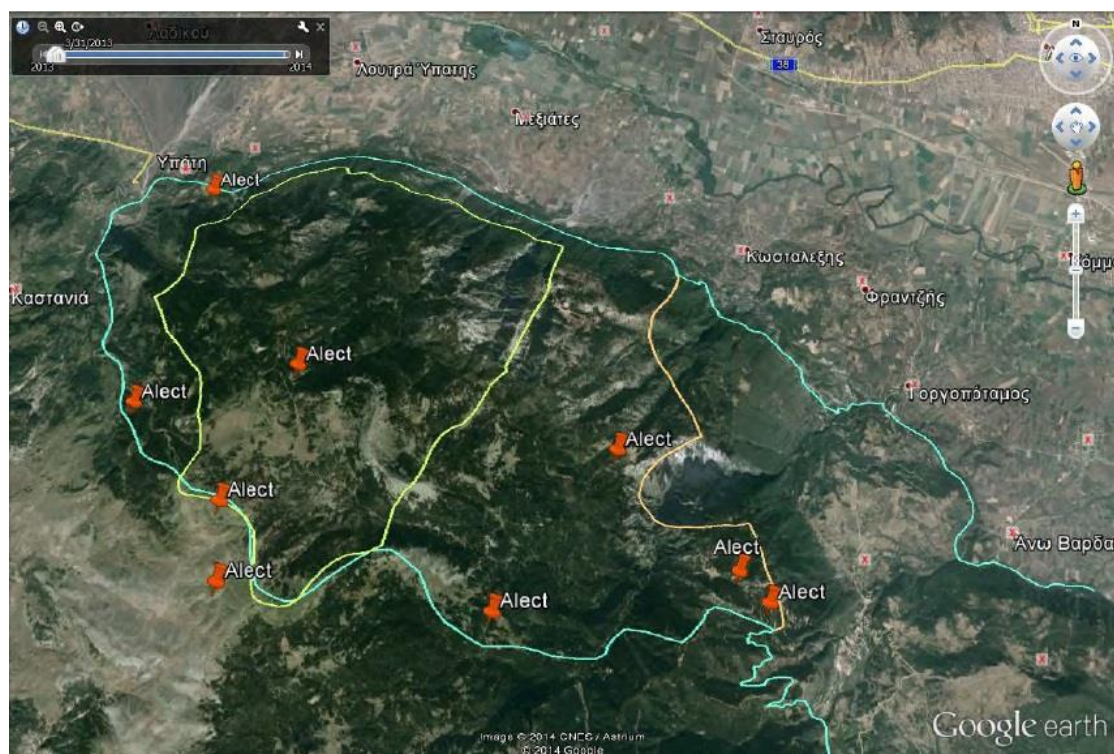
Για την αξιολόγηση των πληθυσμών των πέντε ειδών ορνιθοπανίδας χρησιμοποιήθηκαν κυρίως οι διαθέσιμες αναφορές από τις πλέον πρόσφατες έρευνες που έχουν γίνει στην Οίτη τα τελευταία χρόνια:

- Αποτελέσματα του παρόντος προγράμματος ForOpenForests (ΕΠΠΦ 2014, Αλιβιζάτος 2015)
- «Επικαιροποίηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης Εθνικού Πάρκου Οίτης» (Τσιάρας κ.ά. 2015)
- Περιορισμένα δεδομένα από το έργο «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015).

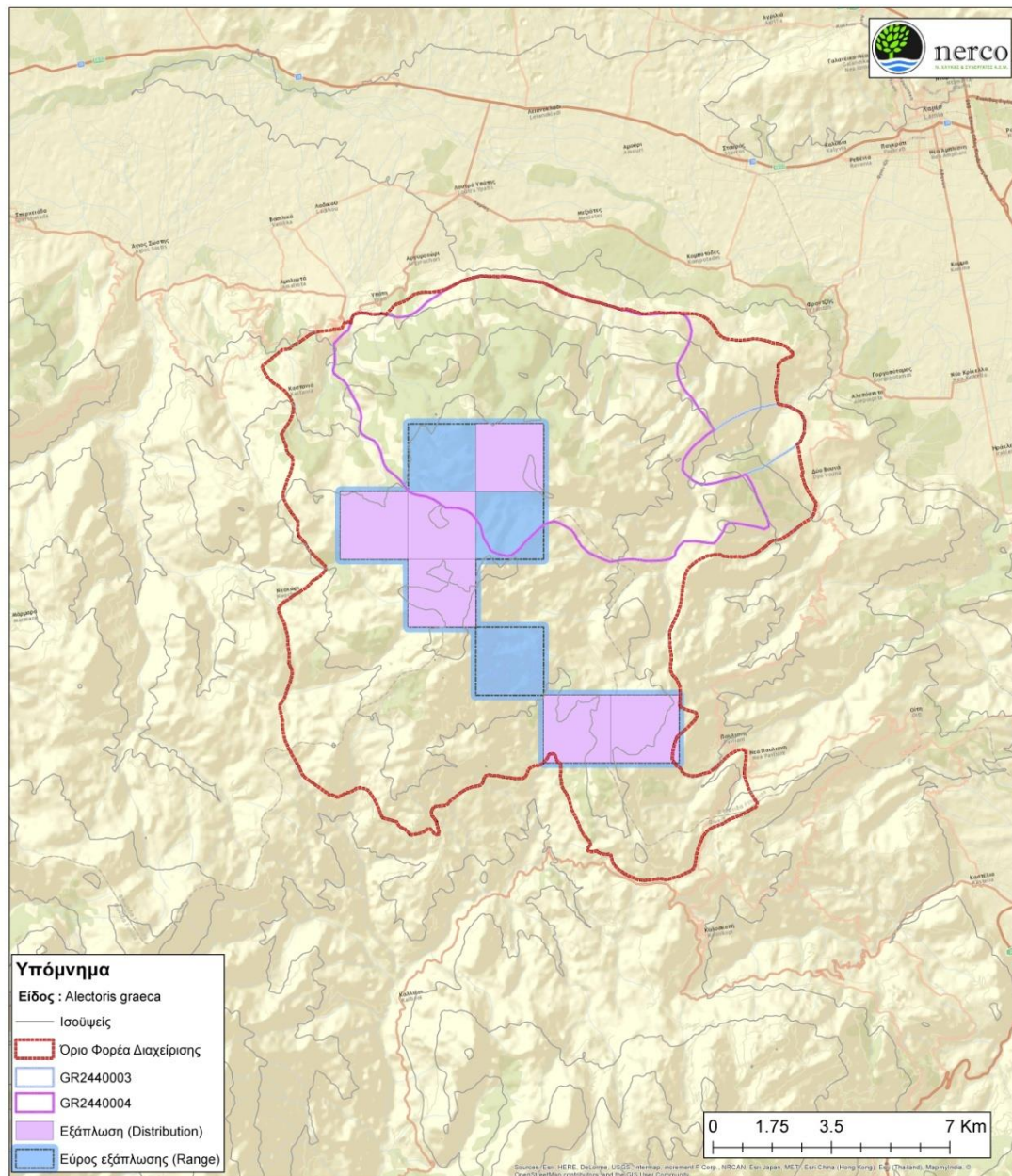
Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία και τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν κατά την έρευνα πεδίου παρουσιάζονται παρακάτω οι εκτιμώμενοι πληθυσμοί των πέντε ειδών.

3.1 Πετροπέρδικα *Alectoris graeca*

Το 2013-14 έγιναν 10 καταγραφές Πετροπέρδικας (25 άτομα), κυρίως στην περιφερειακή ζώνη του ΕΔ και λίγες στον πυρήνα και προς την κορυφή Πύργος εκτός του ΕΔ, ιδιαίτερα σε διάκενα δάσους αλλά και σε βράχια και πετρώδη λιβάδια, σε υψόμετρα 730-1.950 μ., που παρουσιάζονται στην εικόνα με τις θέσεις καταγραφής της Πετροπέρδικας (ΕΠΠΦ 2014).

Κατά την «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015) έγιναν 12 καταγραφές Πετροπέρδικας σε λιβαδικές εκτάσεις, κυρίως στα θαμνολίβαδα, αλλά και στα ψευδοαλπικά λιβάδια, σε υψόμετρα 1.600-2.050 μ., εξάπλωση που φαίνεται στον παρακάτω χάρτη.

Στην «Επικαιροποίηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης Εθνικού Πάρκου Οίτης» (Τσιάρας κ.ά., 2015) αναφέρεται ότι η Πετροπέρδικα απαντάται σε ανοιχτές πετρώδεις περιοχές και διάκενα δασών με εντοπισμένη κατανομή κυρίως σε δυσπρόσιτες τοποθεσίες.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου στο πλαίσιο της δράσης D4, το είδος παρατηρήθηκε μία φορά σε ανωδασικά λιβάδια σε μια από τις περιοχές διαχείρισης (κοπής) της βλάστησης.

Από την σύγκριση των παραπάνω δεδομένων και θέσεων καταγραφής/χάρτη εξάπλωσης, διαπιστώνεται ότι η πρώτη έρευνα επικεντρώθηκε στα όρια του Εθνικού Δρυμού Οίτης με τις περισσότερες παρατηρήσεις να γίνονται στην περιφερειακή ζώνη του ΕΔ, ενώ η δεύτερη επεκτάθηκε στα όρια ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης, με την πλειονότητα των καταγραφών να έχουν γίνει νότια του ΕΔ.

Αποτέλεσμα αυτής της χωρικής διαφοροποίησης και «συμπληρωματικότητας» των δύο ερευνών είναι οι διαφορετικές πληθυσμιακές εκτιμήσεις που δίνονται από τις δύο βασικές αυτές έρευνες:

- 50-100 ζευγάρια στην Οίτη (ΕΕΠΦ 2014). Το εύρος της πληθυσμιακής αυτής εκτίμησης προσδιορίστηκε με μεγαλύτερη ακρίβεια στα 40-60 ζευγάρια μετά τη συνεκτίμηση των νεότερων διαθέσιμων καταγραφών του 2015 (Αλιβιζάτος 2015).
- 20-40 ζευγάρια στην περιοχή ευθύνης του ΦΔ, με τη σημείωση ότι η χαμηλή παρουσία του είδους στις δειγματοληπτικές επιφάνειες έκανε δύσκολη την εκτίμηση της πληθυσμιακής πυκνότητάς του στις λιβαδικές εκτάσεις (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015).

Ο μικρός πληθυσμός και η χαμηλή πυκνότητα της Πετροπέρδικας στην Οίτη, που έχει αναφερθεί και παλιότερα (Hallman 1985, Χριστόπουλος 2010 & 2010α), ή ανομοιομορφία κατανομή της, όπως και το γεγονός ότι μέρος του πληθυσμού της έχει βρει, λόγω λαθροθηρίας, καταφύγιο σε δυσπρόσιτες βραχώδεις περιοχές όπου η πρόσβαση είναι περιορισμένη, καθιστούν δύσκολη την ακριβή πληθυσμιακή εκτίμηση.

Με δεδομένο ότι η φέρουσα ικανότητα της Πετροπέρδικας στην περιοχή εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη του υφιστάμενου πληθυσμού της, με την επιθυμητή τιμή αναφοράς να εκτιμάται στα 100 ζευγάρια (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015), είναι επιτακτική τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης της όχλησης (κυνήγι) και της λαθροθηρίας του είδους. Οι μελλοντικές έρευνες για την Πετροπέρδικα στην περιοχή προτείνεται να λάβουν υπόψη τους τα προβλήματα που αντιμετωπίστηκαν κατά τις πρόσφατες έρευνες και να αξιολογήσουν τις μεθοδολογίες και τα αποτελέσματα τους, ώστε να διασφαλιστεί η συγκέντρωση δεδομένων που να οδηγούν κατά το δυνατόν σε ασφαλή συμπεράσματα ως προς τον πληθυσμό και την κατανομή της στην Οίτη.

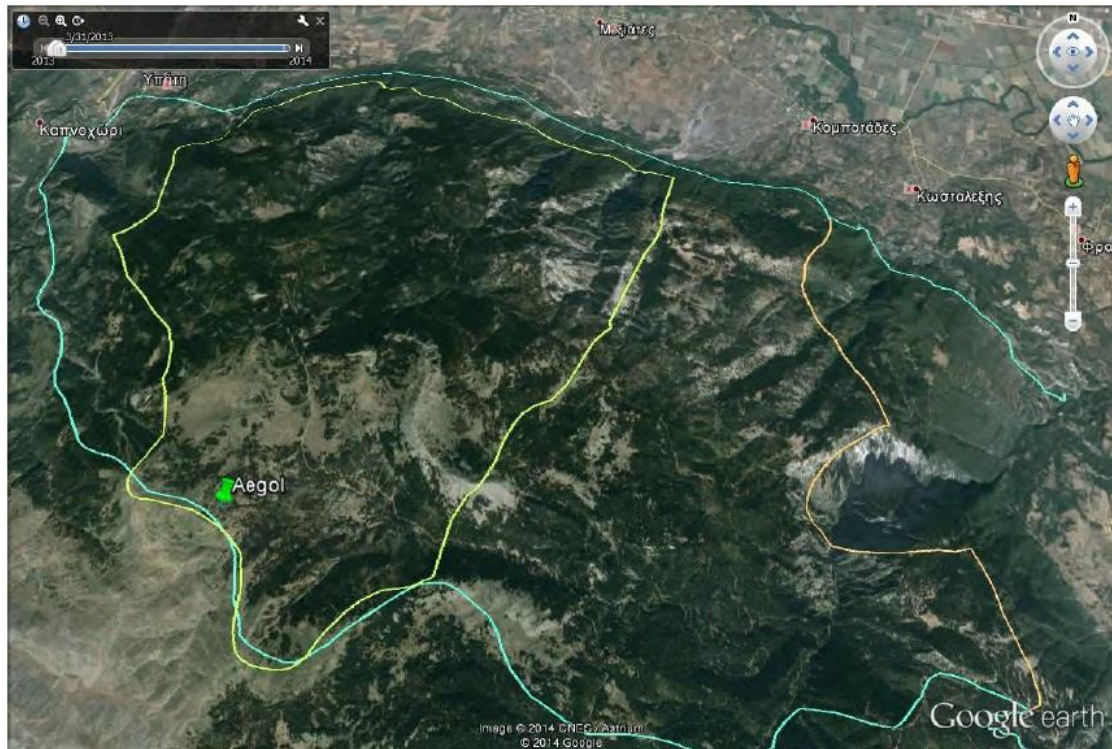
3.2 Αιγωλιός *Aegolius funereus*

Υπάρχουν τρεις αναφορές για τον Αιγωλιό στην Οίτη.

Η πρώτη καταγραφή του Αιγωλιού στην Οίτη είχε γίνει στις 22 και 23/5/1952 από τον Fritz Reus, που αναφέρει ότι τον άκουσε πολλές φορές για δύο βράδια από πολύ μικρή απόσταση, στα όρια του δάσους ελάτης, σε υψόμετρο μόλις ~750 μ, στην πηγή πάνω από τον Αγ. Ταξιάρχη ανάντη των Κομποτάδων, στις βόρειες πλαγιές της Οίτης. Ο Reus δεν άκουσε το είδος στην επόμενη επίσκεψή του στην Οίτη το 1956, γεγονός που το αποδίδει στην αραιή κατανομή του και στην εποχή (Reus 1957), που ήταν επίσης τέλη Μαΐου όπως και στην προηγούμενη επίσκεψή του.

Η δεύτερη καταγραφή έγινε από τον Αποστόλη Χριστόπουλο (6/2010) σε γηραιά συστάδα ελάτων, κοντά στο όριο του δάσους, στα 1.800 περίπου μέτρα (περιοδικό «Η Φύση», 133, 2011).

Η πλέον πρόσφατη από τον Χ. Αλιβιζάτο έγινε στις 6 /11/2013, όταν ένα άτομο απάντησε σε μαγνητοφωνημένη φωνή προς την περιοχή Αλύκαινα, στις παρυφές δάσους (δασοόριο) σε υψόμετρο 1.870 μ. (ΕΠΠΦ 2014). Η θέση, η οποία φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, βρίσκεται σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από την προηγούμενη παρατήρηση και μάλλον αφορά την ίδια επικράτεια.

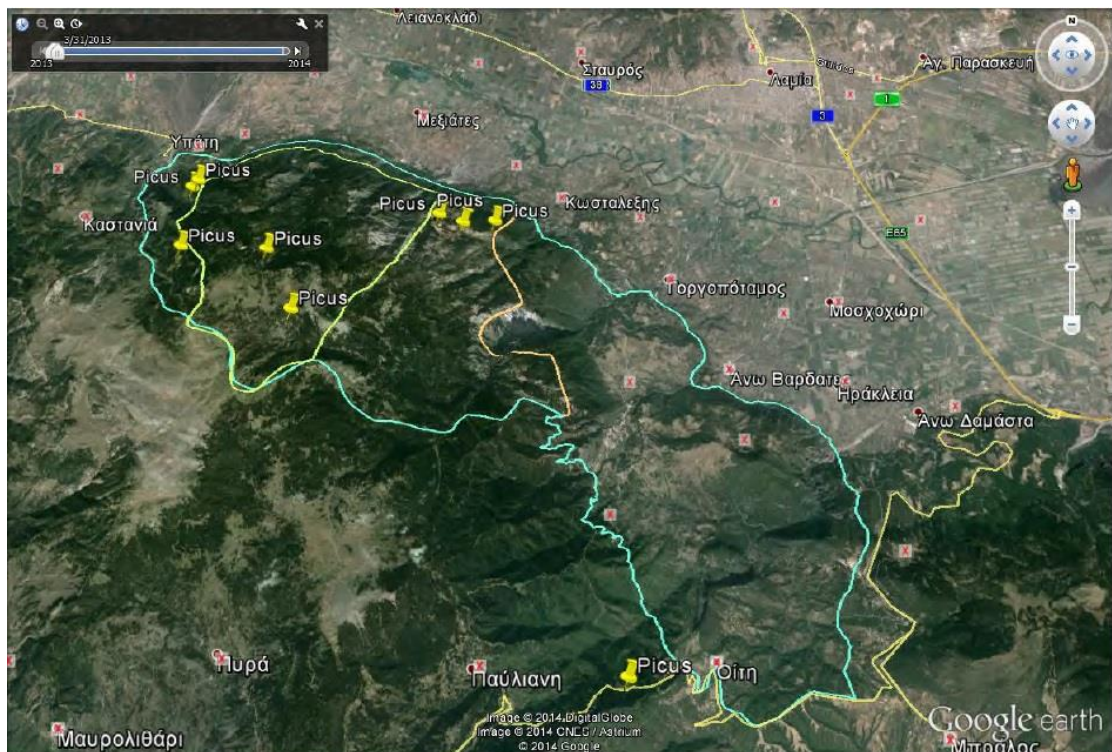
Ο πληθυσμός του είδους εκτιμάται σε 1-5 ζευγάρια, αν και είναι δύσκολο να βγουν συμπεράσματα από μια μόνο παρατήρηση (ΕΕΠΦ 2014).

Η κατανομή και ο πληθυσμός του είδους είναι άγνωστα στην κεντρική Ελλάδα, καθώς υπάρχει μία μόνον άλλη μια αναφορά από τον Παρνασσό (Bauer et al. 1969). Η καταγραφή του στα χαμηλότερα δασοόρια του ελατοδάσους από τον Reus το 1952 (1.100 μέτρα χαμηλότερο από τις θέσεις που παρατηρήθηκε το 2010 και 2013), αυξάνει την αβεβαιότητα ως προς την κατανομή και τον πληθυσμό του είδους στην Οίτη, τις εκτιμήσεις για τη βιωσιμότητά του, αλλά και τις επιπτώσεις που μπορεί να υποστεί από την κλιματική αλλαγή. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η θέση που βρέθηκε το 1952 είχε διαφορετική δασοκάλυψη, από ότι έχει 70 χρόνια μετά.

Για να αξιολογηθεί επακριβώς ο πληθυσμός του Αιγωλιού θα πρέπει να γίνει συστηματική έρευνα στην Οίτη και στους γειτονικούς ορεινούς όγκους, σε ανάλογες περιοχές.

3.3 Σταχτής Δρυοκολάπτης *Picus canus*

Το 2013-14 έγιναν 16 καταγραφές Σταχτή Δρυοκολάπτη, οι περισσότερες στην περιφερειακή ζώνη του ΕΔ και μία στα νότια όρια του βουνού εκτός ΖΕΠ, ενώ δύο φορές καταγράφηκε στον πυρήνα του ΕΔ (ΕΠΠΦ 2014). Το ενδιαίτημα του χαρακτηρίζεται από μωσαϊκό δασών ελάτης και λιβαδιών, με μέτριο συνήθως υψόμετρο και μικρές κλίσεις, σε υψόμετρα 920-1.760 μ. (ΜΟ 1.173 μ.). Οι περισσότερες παρατηρήσεις έγιναν σε ώριμα ελατοδάση, ενώ λιγότερες σε παρυφές δάσους, μέσης ηλικίας ελατοδάση και δρυοδάση (ΕΠΠΦ 2014). Οι θέσεις καταγραφής του Σταχτή Δρυοκολάπτη (ΕΕΠΦ 2014) παρουσιάζονται παρακάτω:

Ο πληθυσμός του εκτιμήθηκε ότι είναι της τάξης των 10-20 ζευγαριών (ΕΠΠΦ 2014), εκτίμηση που επαναπροσδιορίστηκε στα 5-10 ζευγάρια, μετά τη συνεκτίμηση της απουσίας καταγραφής του είδους το 2015 (Αλιβιζάτος 2015).

Ο Σταχτής Δρυοκολάπτης δεν παρατηρήθηκε κατά τις δειγματοληψίες του έργου «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015).

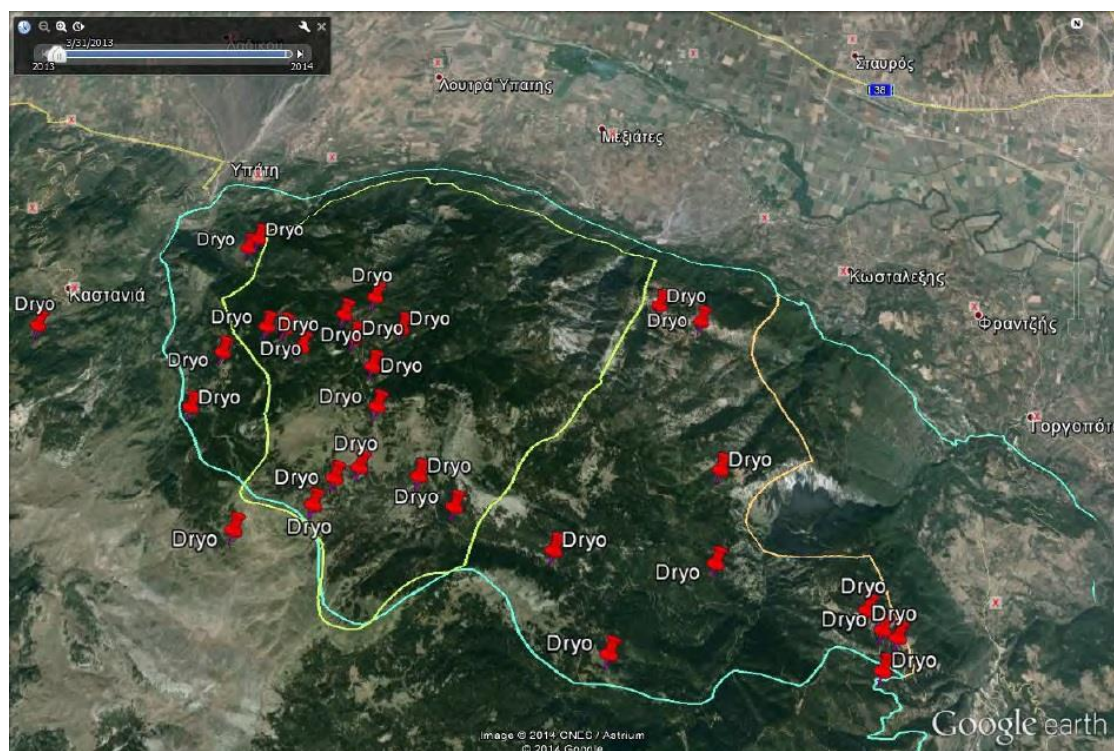
Στην «Επικαιροποίηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης Εθνικού Πάρκου Οίτης» (Τσιάρας κ.ά. 2015) αναφέρεται ότι ο Σταχτής Δρυοκολάπτης έχει πολύ αραιό και μικρό πληθυσμό στην Οίτη που εκτιμάται ότι δεν ξεπερνά τα 10 ζευγάρια. Πρόκειται για το νοτιότερο όριο της κατανομής του στην Ελλάδα μαζί με το Καλλίδρομο, με εντοπισμένη κατανομή στη δασική περιοχή μεταξύ Υπάτης και Μεξιατών, κυρίως σε ώριμα ελατοδάση και δευτερευόντως σε δρυοδάση.

Ο Σταχτής Δρυοκολάπτης παρατηρήθηκε στις θέσεις Ριγάνες, Κακαβόρεμα, Λουπάκι (Βελούχια) και Αγ. Ταξιάρχες Κομποτάδων το 1985, ενώ ο πληθυσμός του στην Οίτη εκτιμήθηκε σε >10 ζευγάρια (Hallmann 1985). Οι περιοχές με ανοιχτά ώριμα ελατοδάση μεταξύ των φαραγγιών σε υψόμετρο 600-1.000 μ., σε μωσαϊκό με μικρά λιβάδια, βραχώδεις εκτάσεις και θάμνους και νεκρά δέντρα, αξιολογήθηκαν ως οι σημαντικότερες της Οίτης για το είδος και τα υπόλοιπα είδη δρυοκολαπτών.

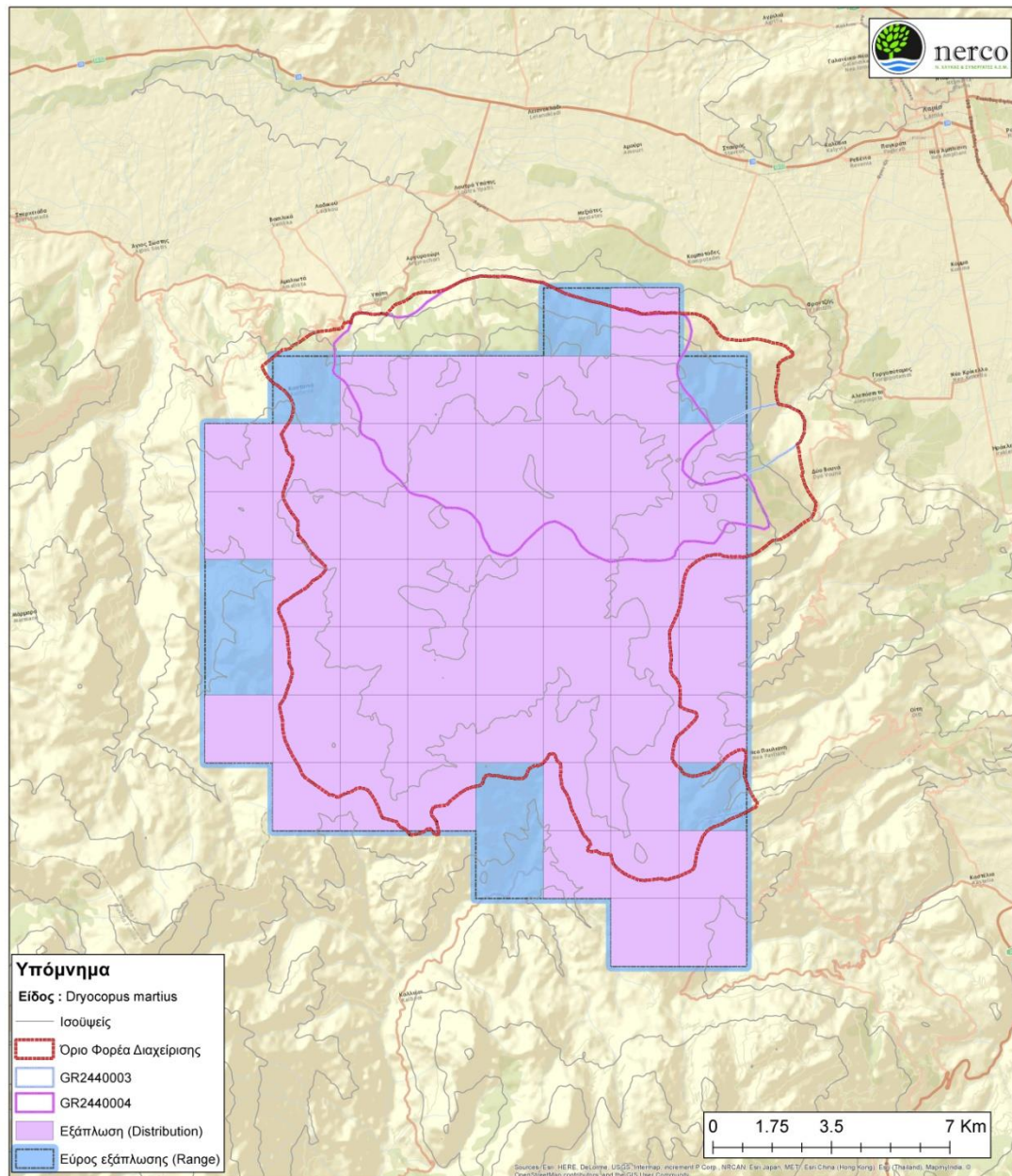
Οι καταγραφές του είδους στην περιφερειακή ζώνη της Οίτης τριάντα χρόνια μετά το 1985, αναδεικνύει τη σημασία της περιοχής (όπως και του γειτονικού Καλλίδρομου) για τη διατήρηση του σχετικά απομονωμένου και μικρού αυτού πληθυσμού στο νοτιότερο όριο της εξάπλωσής του στην Ελλάδα.

3.4 Μαύρος Δρυοκολάπτης *Dryocopus martius*

Το 2013-14 έγιναν 97 καταγραφές 116 ατόμων Μαύρου Δρυοκολάπτη, οι περισσότερες σε ώριμα ελατοδάση, κάποιες σε παρυφές δάσους και λίγες σε μέσης ηλικίας ελατοδάση, διάκενα δάσους και πευκοδάση (ΕΕΠΦ 2014). Καταγράφηκε σχεδόν παντού όπου υπάρχουν ώριμα ελατοδάση, σε υψόμετρο 920-1.870 μ. Έχει μεγάλη πυκνότητα πληθυσμού και ο πληθυσμός του στον Εθνικό Δρυμό εκτιμήθηκε στα 40-60 ζευγάρια. Οι θέσεις καταγραφής του παρουσιάζονται στην παρακάτω εικόνα (ΕΕΠΦ 2014)

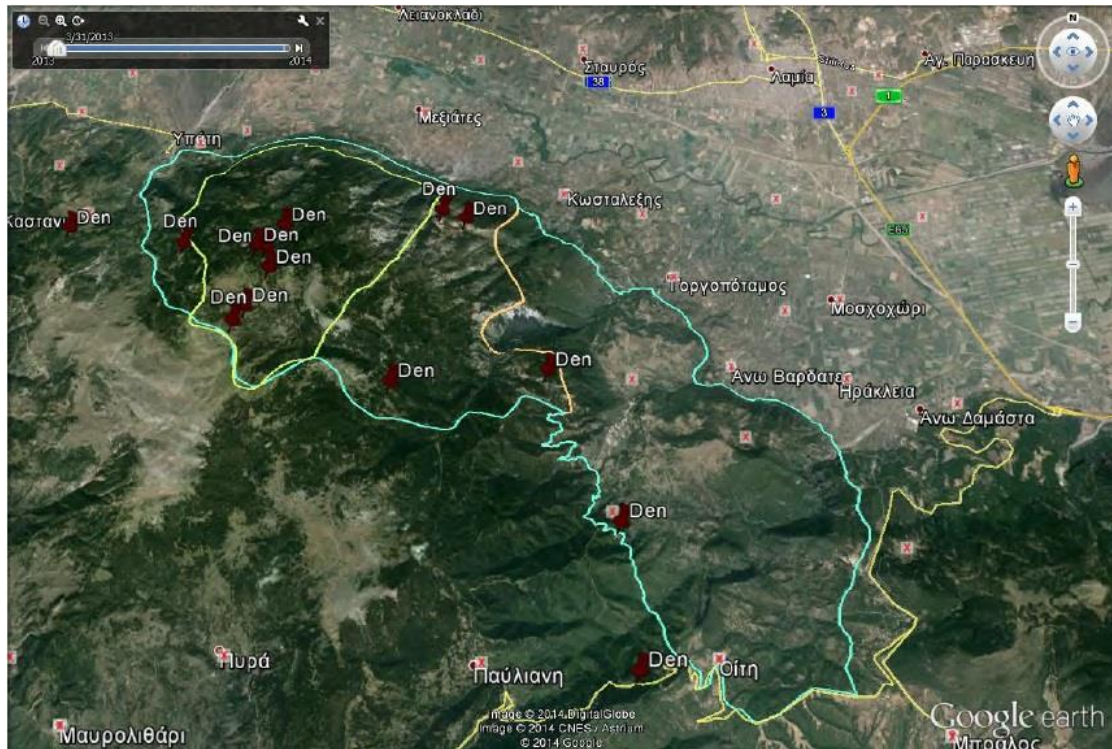
Ο Μαύρος Δρυοκολάπτης έχει ευρεία κατανομή στα ελατοδάση της περιοχής ευθύνης του ΦΔ και αποτελεί το κοινότερο είδος δρυοκολάπτη σε υψόμετρο 1.100-2.850 μ. Κατά τις δειγματοληψίες της «Παρακολούθησης ειδών και τύπων οικοτόπων» (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015) έγιναν 75 παρατηρήσεις Μαύρου Δρυοκολάπτη, κυρίως σε ώριμες και ημι-ώριμες συστάδες ελάτης με παρουσία νεκρών ιστάμενων κορμών. Ο πληθυσμός του εκτιμάται σε 100-180 ζευγάρια σε όλη την περιοχή, με μέση πυκνότητα 2,6 επικράτειες ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και εκτιμήθηκε ότι αγγίζει την φέρουσα ικανότητα της περιοχής (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015). Η εξάπλωση του είδους φαίνεται στον παρακάτω χάρτη:

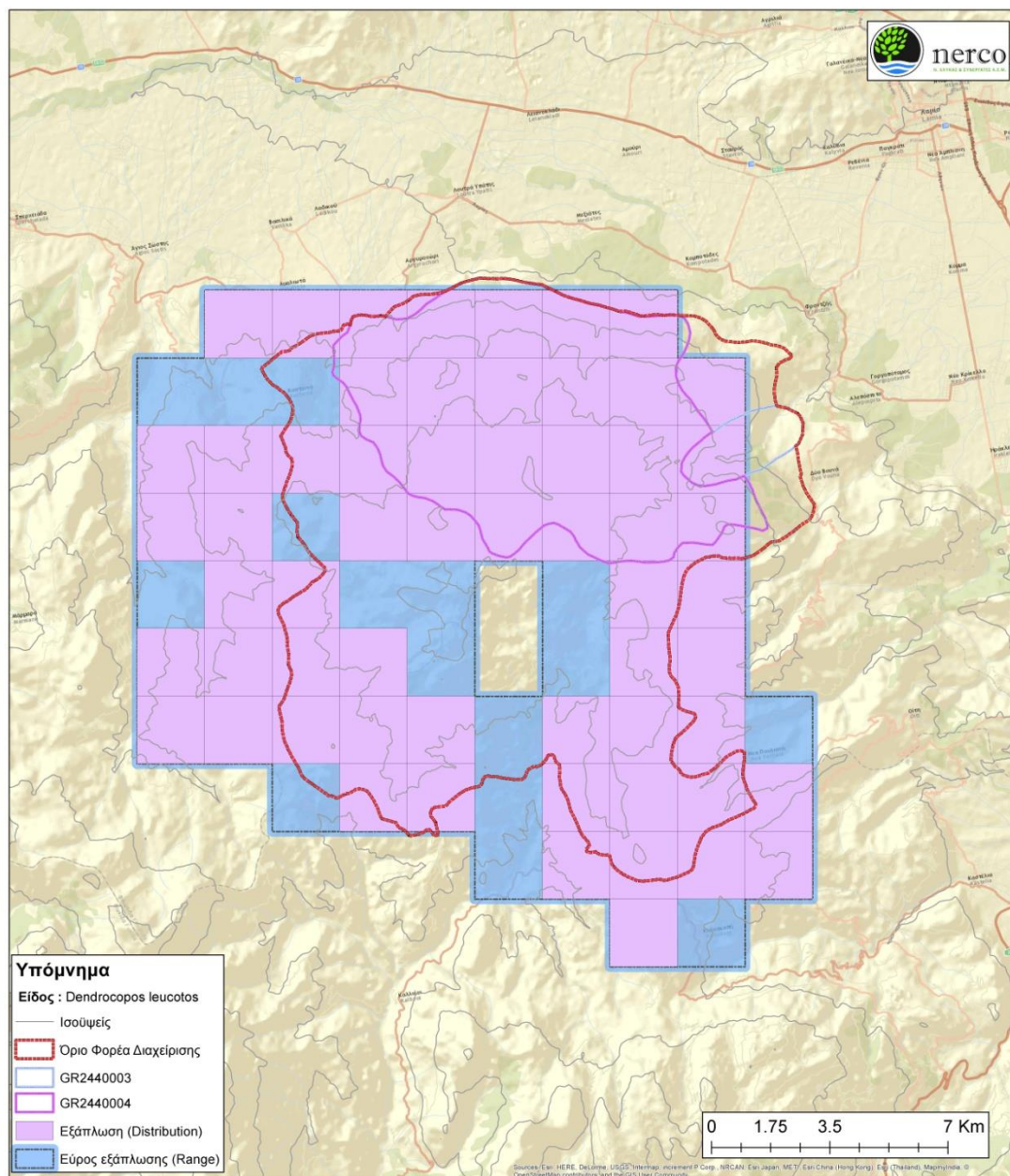
Ο Μαύρος Δρυοκολάπτης ήταν ο πολυπληθέστερος δρυοκολάπτης που καταγράφηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου στα πλαίσια της δράσης D4.

3.5 Λευκονώτης Δρυοκολάπτης *Dendrocopos leucotos*

Το 2013-14 έγιναν 27 καταγραφές 29 ατόμων Λευκονώτη Δρυοκολάπτη, οι περισσότερες σε ώριμα ελατοδάση, με κάποιες σε παρυφές δάσους, σε μέσης ηλικίας ελατοδάση, δρυοδάση και πευκοδάση (ΕΕΠΦ 2014). Καταγράφηκε σε υψόμετρο 890-1.870 μ., σε ώριμα δάση του ΕΔ, αλλά με σχετικά αραιό πληθυσμό. Εκτιμήθηκε ότι ο Εθνικός Δρυμός μπορεί να φιλοξενεί 20-25 ζευγάρια, αριθμός που ίσως είναι υποεκτιμημένος, γιατί συχνά δεν ανταποκρίνεται σε μαγνητοφωνημένες φωνές και τυμπανίσματα (ΕΕΠΦ 2014). Οι θέσεις καταγραφής του παρουσιάζονται στην παρακάτω εικόνα (ΕΕΠΦ 2014).

Κατά τις δειγματοληψίες της «Παρακολούθησης ειδών και τύπων οικοτόπων» (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015) έγιναν 17 παρατηρήσεις Λευκονώτη Δρυοκολάπτη, κυρίως σε συστάδες Κεφαλληνιακής ελάτης με παρουσία ώριμων δέντρων και νεκρών ιστάμενων κορμών, σε υψόμετρο 1.100-1.660 μ., ενώ σε μία περίπτωση εντοπίστηκε σε λόχη φυλλοβόλων στη μονή Αγάθωνος στα 533 μ. Είχε χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού στις δασικές εκτάσεις της Οίτης, χωρίς να είναι δυνατή η εκτίμηση του μεγέθους της εξαιτίας του μικρού δείγματος παρουσίας του είδους στην συνολική δειγματοληψία. Ο συνολικός πληθυσμός του Λευκονώτη στην περιοχή εκτιμήθηκε σε 30-50 ζευγάρια και σε ικανοποιητική πληθυσμιακή κατάσταση (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015). Η εξάπλωση του είδους φαίνεται στον παρακάτω χάρτη:

4. Αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων διαχείρισης

4.1 Τεχνητές φωλιές για τα τρία είδη δρυοκολαπτών και τον Αιγωλιό

Κατά τον έλεγχο των τεχνητών φωλιών που τοποθετήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος δεν βρέθηκαν ενδείξεις χρήσης τους από τα τρία είδη δρυοκολαπτών και τον Αιγωλιό. Το σύνολο των φωλιών ήταν σε καλή κατάσταση, εκτός από μία που είχε καταστραφεί μερικώς από τρωκτικά και άλλη μία που είχε χρησιμοποιηθεί από έντομα, πιθανά κάποιο είδος σφήκας.

Πίνακας 1. Ημερομηνίες ελέγχου των τεχνητών φωλιών

Φωλιά	lat	lon	Υψόμ.	Είδος φωλιάς	14/12 2015	12/6 2016	5/8 2016	20/10 2016	24/10 2017	18/7 2018	17-19/7 2019
010	38,83	22,24	1393	Μικρή	x				x		
011	38,83	22,24	1373	Μικρή	x			x	x		x
013	38,83	22,24	1367	Μικρή	x				x		x
014	38,83	22,24	1340	Μικρή	x				x		x
015	38,83	22,24	1342	Μικρή	x						x
016	38,83	22,24	1318	Μικρή	x						x
017	38,83	22,24	1311	Μικρή	x						x
018	38,84	22,25	1410	Μεγάλη	x			x	x		x
019	38,84	22,25	1408	Μικρή	x			x			x
020	38,84	22,25	1377	Μεγάλη	x			x			x
021	38,84	22,25	1383	Μεγάλη	x			x			x
022	38,84	22,25	1342	Μεγάλη	x			x			x
023	38,84	22,25	1327	Μεγάλη	x			x			x
024	38,84	22,25	1367	Μεγάλη	x			x			x
Pavliani02	38,73	22,31	1393	Μικρή	x						
Pavliani01	38,73	22,31	1386	Μικρή	x						
027	38,72	22,31	1347	Μικρή	x			x			
028	38,72	22,31	1236	Μικρή	x			x			
029	38,72	22,32	1203	Μικρή	x			x			x
030	38,72	22,32	1274	Μικρή	x			x			x
Folia01	38,82	22,27	1758	Μεγάλη		x			x	x	x
Folia02	38,81	22,27	1812	Μεγάλη		x			x	x	x
Folia10	38,82	22,27	1829	Μεγάλη		x			x		x
Folia11	38,82	22,28	1832	Μεγάλη		x			x		x
Folia12	38,82	22,28	1857	Μεγάλη		x			x		x
Folia13	38,82	22,28	1834	Μεγάλη		x			x		x
Folia14	38,82	22,28	1826	Μικρή		x			x		x
Folia15	38,83	22,27	1794	Μικρή		x			x		
Aug01	38,82	22,26	1948	Μεγάλη			x				x
Aug02	38,82	22,26	1932	Μεγάλη			x				x
Aug03	38,82	22,26	1927	Μεγάλη			x				x

Aug04	38,82	22,27	1849	Μεγάλη			x		x		x
Aug05	38,82	22,27	1817	Μεγάλη			x		x		x
Aug06	38,83	22,27	1810	Μικρή			x		x		x
Aug07	38,83	22,27	1802	Μικρή			x		x		
Aug08	38,83	22,27	1777	Μεγάλη			x				
HRA1	38,73	22,31	1367	Μικρή		x					
HRA2	38,73	22,31	1370	Μικρή		x					
f1	38,84	22,27	1830	Μεγάλη		x					
f2	38,81	22,27	1810	Μεγάλη		x					
f3	38,81	22,43	1850	Μεγάλη		x					
f4	38,82	22,26	1866	Μικρή		x					
f5	38,82	22,26	1876	Μικρή		x					
f6	38,82	22,26	1867	Μεγάλη		x					
f7	38,82	22,26	1839	Μικρή		x					
f8	38,82	22,27	1832	Μεγάλη		x					
f9	38,82	22,27	1807	Μεγάλη		x					

Από τα αποτελέσματα της επιστημονικής παρακολούθησης και των ελέγχων της χρήσης των τεχνητών φωλιών, δεν κρίνεται σκόπιμη η συνέχιση της πιλοτικής χρήσης των φωλιών για τα τρία είδη δρυοκολαπτών στα ώριμα δάση του Εθνικού Δρυμού. Παρόλα αυτά προτείνεται η προσωρινή διατήρηση των τεχνητών φωλιών και η παρακολούθησή τους, είτε για την αύξηση της διαθεσιμότητας θέσεων φωλιάσματος σε δάση νεαρής ηλικίας, αλλά και λόγω της πιθανότητας χρήσης τους από τον Αιγωλιό.

4.2 Θέσεις διαχείρισης βλάστησης για τη βελτίωση του ενδιαιτήματος της Πετροπέρδικας

Η πειραματική βελτίωση του ενδιαιτήματος της Πετροπέρδικας είχε θετικά αποτελέσματα, καθώς παρατηρήθηκε το είδος σε μία από τις περιοχές που απομακρύνθηκε η βλάστηση.

Πίνακας 2. Ημερομηνίες ελέγχου των θέσεων βελτίωσης του ενδιαιτήματος της Πετροπέρδικας

Περιοχή	lat	lon	Υψόμ.	12/6/2016	20/10/2016	24/10/2017	18/7/2018
Alect1 M	38,84	22,27	1603	NAI	NAI	NAI	
Alect2 M	38,81	22,26	1929	NAI	NAI	NAI	NAI
Alect3 M	38,79	22,31	1560	NAI	NAI		

Ωστόσο ο μικρός πληθυσμός και πυκνότητα του είδους στην Οίτη, όπως και το μικρό μέγεθος των περιοχών καθιστά δύσκολη την αξιολόγηση του βαθμού χρήσης τους. Προτείνεται η συνέχιση των παρεμβάσεων βελτίωσης του ενδιαιτήματος της Πετροπέρδικας, για να αντισταθμιστεί η μείωση της κτηνοτροφίας, που οδηγεί στη συρρίκνωση των λιβαδιών και των διακένων. Στην αντίθετη περίπτωση θα μειωθεί η κατανομή και η διαθεσιμότητα των ενδιαιτημάτων της Πετροπέρδικας (όπως και άλλων

ειδών των ανοικτών εκτάσεων της Οίτης) δημιουργώντας αρνητικές επιπτώσεις στους πληθυσμούς της στο μέλλον.

5. Ευρύτερη αξιολόγηση της орνιθοπανίδας της περιοχής

Η Οίτη είναι ιδιαίτερα σημαντική περιοχή για δασικά είδη και είδη που σχετίζονται με ορεινά λιβάδια και βραχώδεις εκτάσεις. Αναπαράγονται σημαντικοί πληθυσμοί σε διεθνές και εθνικό επίπεδο ($\geq 1\%$ του πληθυσμού της Ελλάδας) ειδών орνιθοπανίδας για τα οποία η χώρα φέρει την ευθύνη προστασίας και διατήρησης των πληθυσμών τους:

Όριμων δασών (κυρίως ελάτης): Μαύρος, Λευκονώτης και Σταχτής δρυοκολάπτης (σε σύνολο επτά ειδών δρυοκολαπτών), Αιγωλιός, Σφηκιάρης.

Λιβαδικών εκτάσεων (ανοιχτά λιβάδια ψευδαλπικής ζώνης, θαμνολίβαδα και διάκενα των δασών): Πετροπέρδικα (που φωλιάζει και σε ανοιχτές βραχώδεις εκτάσεις περιφερειακά του βουνού), Δεντροσταρήθρα, Σταρήθρα, Ωχροκελάδα, Χιονάδα, Βουνοτσιροβάκος, Αετομάχος, Βλαχοσίχλονο.

Φαράγγια, ορθοπλαγιές και βραχώδεις εκτάσεις περιφερειακά του βουνού: Χρυσαιτός, Πετρίτης, Χρυσογέρακο, Μπούφος, Μαύρος Πελαργός.

Τέλος η Οίτη αποτελεί το νοτιότερο όριο της κυρίας εξάπλωσης ειδών που έχουν βορειότερη κατανομή: Αιγωλιός, Μαυροπελαργός, Σαΐνι, Σταρήθρα, Θαμνοψάλτης.

Η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (GR244007 Εθνικός Δρυμός Οίτης - Κοιλιάδα Ασωπού) και ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (IBA GR104 Όρος Οίτη). Συνολικά στην περιοχή της Οίτης έχουν καταγραφεί 173 είδη πουλιών (NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ (2015), εκ των οποίων τα 124 αναπαράγονται και άλλα 5 πιθανώς αναπαράγονται. Από τα αναπαραγόμενα είδη τα 26 είναι είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ. Στον ορεινό όγκο απαντούν επτά είδη δρυοκολάπτη, γεγονός που υποδεικνύει την παρουσία δασών με ποικιλία δομών και είναι ασυνήθιστο στην κεντρική και νότια χώρα.

Στο παράρτημα παρουσιάζεται ο πλέον πρόσφατος πίνακας των ειδών της Οίτης που περιλήφθηκε στην επικαιροποιημένη ΕΠΜ της Οίτης (Τσιάρας κ.ά. 2015), η οποία έλαβε υπόψη και τα στοιχεία που προέκυψαν από τις δράσεις του έργου LIFE ForOpenForests. Κατά τις μελλοντικές έρευνες στη Οίτη θα πρέπει να εξεταστεί μεταξύ άλλων και η πιθανότητα παρουσίας ορισμένων ειδών που σημειώνονται με άγνωστο καθεστώς παρουσίας στον κατάλογο αυτό, ή είδη που έχουν αναφερθεί από παλαιότερους ερευνητές στην Οίτη, όπως πχ η Δασόκοτα *Bonasa bonasia* (Παπαϊωάννου 1968).

Είδη προτεραιότητας της орνιθοπανίδας, για την πρόταση μέτρων προστασίας, θεωρούνται αυτά τα οποία εμπίπτουν τουλάχιστον σε μια από τις παρακάτω κατηγορίες (Πίνακας 5.1):

- Είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ (σύμφωνα με τους NERCO – Ν. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ (2015).
- Είδη με εν δυνάμει σημαντικό πληθυσμό ($\geq 1\%$ εθνικού) στην Οίτη.
- Είδη-στόχοι του έργου LIFE ForOpenForests.

Πίνακας 3. Είδη προτεραιότητας της ορνιθοπανίδας της Οίτης

Είδος	Πληθυσμός Οίτη (ζεύγη)	Κριτήριο ΖΕΠ Οίτης	1% ελλην. πληθ.	Στόχος προγράμ- ματος LIFE	Παρ. Ι Οδηγία πουλιά	IUCN Red List	Ευρωπαϊκό Κόκκινο Βιβλίο	Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο
Μαυροπελαργός <i>Ciconia nigra</i>	2	x	x		I			EN
Φιδιαετός <i>Circetus gallicus</i>	7	x	x		I			NT
Χρυσαιτός <i>Aquila chrysaetos</i>	1--2		x		I			EN
Χρυσογέρακο <i>Falco biarmicus</i>	0-1		x		I		EN/VU	EN
Πετρίτης <i>Falco peregrinus</i>	4--7		x		I			
Πετροπέρδικα <i>Alectoris graeca</i>	40-60			x	I	NT	NT/VU	VU
Αιγυλιός <i>Aegolius funereus</i>	1--5		x	x	I			DD
Σταχτής Δρυοκολάπτης <i>Picus canus</i>	5--10		x	x	I			NT
Μαύρος Δρυοκολάπτης <i>Dryocopus martius</i>	40-60 ΕΔ /100-180	x	x	x	I			
Λευκονώτης Δρυοκολάπτης <i>Dendrocopos leucotos</i>	20-25 ΕΔ /30-50	x	x	x	I			NT
Δεντροσταρήθρα <i>Lullula arborea</i>	100-180	x	x		I			
Ωχροκελάδα <i>Anthus campestris</i>	100-230	x	x		I			
Αετομάχος <i>Lanius collurio</i>	300-380	x	x?		I			
Βλαχοτσίχλονο <i>Emberiza hortulana</i>	30-40	x			I			

Υπόμνημα

Οι πληθυσμοί των ειδών είναι από το πρόγραμμα LIFE ForOpenForests και από NERCO - N. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015.

Κριτήριο ΖΕΠ Οίτης: περιλαμβάνονται τα είδη που πληρούν τα κριτήρια χαρακτηρισμού για ΖΕΠ (NERCO – N. Χλύκας & Συνεργάτες ΑΕΜ 2015)

1% του ελληνικού πληθυσμού: Το είδος πληροί τα κριτήρια ως είδος οριοθέτησης της ΖΕΠ, σύμφωνα με τις πληθυσμιακές εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Κόκκινο Βιβλίο <http://datazone.birdlife.org/info/euroredlist>

IUCN 2018: Κατάταξη του είδους σύμφωνα με το *IUCN Red List of Threatened Species* <https://www.iucnredlist.org/search?searchType=species>

Ευρωπαϊκό Κόκκινο Βιβλίο: Καθεστώς απειλής σε Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση, BirdLife International 2015 European Red List of Birds http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/erlob/EuropeanRedListOfBirds_June2015.pdf

Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο: Καθεστώς απειλής σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=TPsw%2b3PNVX8%3d&tabid=518&language=el-GR>

Απειλές της ορνιθοπανίδας

Οι κυριότερες απειλές/πιέσεις που δέχεται η ορνιθοπανίδα στην Οίτη είναι οι **εξορυκτικές δραστηριότητες** (μεταλλεία βωξίτη) στο βόρειο και ανατολικό τμήμα του βουνού, ιδιαίτερα οι ανοιχτού τύπου με τα συνεπακόλουθά τους (αποθέσεις στείρων υλικών, ρύπανση/ηχητική όχληση), η **λαθροθηρία**, και η **χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων** που μπορεί να οδηγήσει στην εξαφάνιση των πτωματοφάγων πουλιών από την περιοχή.

Η **μείωση κατά θέσεις της κτηνοτροφίας** οδηγεί στη μερική δάσωση λιβαδικών και ανοικτών εκτάσεων, μειώνοντας την βιοποικιλότητα, τις θέσεις τροφοληψίας κυρίως αρπακτικών και πτωματοφάγων ειδών και τη διαθεσιμότητα των ενδιαιτημάτων των σποροφάγων πτηνών.

Η **εντατική θήρα** που ευνοείται από τη **διάνοιξη δρόμων**, προκαλεί όχληση και αποτελεί απειλή για την Πετροπέρδικα στην Οίτη.

Η **αφαίρεση των ώριμων και γερασμένων δέντρων** και του νεκρού ξύλου, εκτός του Εθνικού Δρυμού, προκαλεί υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων σπάνιων ειδών ορνιθοπανίδας, λόγω μείωσης των θέσεων φωλιάσματος (Αιγωλιός), και μείωσης των ξυλοφάγων εντόμων που είναι η κύρια τροφική πηγή για τους δρυοκολάπτες (Μαύρος, Λευκονώτης και Σταχτής).

Η **σχεδιαζόμενη λειτουργία αιολικού πάρκου** σε κορυφογραμμή μήκους 5 χιλιομέτρων στα δυτικά όρια του Εθνικού Δρυμού, και τα συνοδά έργα του (περαιτέρω διάνοιξη δρόμων, δίκτυο μεταφοράς ρεύματος, κ.λπ.), θα προκαλέσουν άμεση αλλαγή ή/και απώλεια βιοτόπου, εκτόπιση λόγω όχλησης, εμπόδια στη μετακίνηση, θνησιμότητα εξαιτίας της πρόσκρουσης σε ανεμογεννήτριες σε προστατευόμενα είδη της ορνιθοπανίδας (π.χ. στον Χρυσαιτό, που διατηρεί ένα μοναδικό ζευγάρι στη συγκεκριμένη περιοχή).

6. Προτάσεις για την after-LIFE παρακολούθηση και διαχείριση

Η διασφάλιση της βιωσιμότητας των στόχων του έργου LIFE ForOpenForests μετά τη λήξη του, μπορεί να επιτευχθεί με τους παρακάτω τρόπους.

A. Διατήρηση των φυσικών θέσεων φωλιάσματος για τα τρία είδη δρυοκολαπτών και εμπλουτισμός τους με τη χρήση τεχνητών φωλιών για τον Αιγωλιό.

Η απουσία χρήσης των τεχνητών φωλιών που τοποθετήθηκαν πιλοτικά στα πλαίσια του έργου από τα είδη στόχους, δείχνει ότι δεν υπάρχει ανάγκη επέκτασης της δράσης αυτής, λόγω επάρκειας φυσικών θέσεων. Τα δάση του Εθνικού Δρυμού της Οίτης βρίσκονται σε εξαιρετική κατάσταση συγκριτικά με γειτονικές περιοχές, με πολύ μεγάλη διαθεσιμότητα ώριμων δέντρων επαρκούς μεγέθους, αλλά και νεκρών δέντρων.

Η συντήρησή των τεχνητών φωλιών και η επιδιόρθωση όσων καταστρέφονται μελλοντικά, όπως και η παρακολούθηση για τυχόν χρήση τους, θα μπορούσε να γίνει είτε από ερευνητές (ορνιθολόγους και παρατηρητές πουλιών που ζουν στην περιοχή ή την επισκέπτονται συστηματικά, φοιτητές, μέλη της ΕΕΠΦ, κ.ά.) στο πλαίσιο μεταπτυχιακών διατριβών ή άλλων ερευνητικών προγραμμάτων, ή και από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης, εφόσον υπάρχει σχετική δυνατότητα και χρηματοδότηση. Προτείνεται να δοθεί προτεραιότητα στις τεχνητές φωλιές που τοποθετήθηκαν σε νεαρές συστάδες δάσους στα όρια της ΖΕΠ όπου υπάρχει μικρότερη διαθεσιμότητα κατάλληλων θέσεων, καθώς και σε αυτές που τοποθετήθηκαν για τον Αιγωλιό, που διατηρεί πολύ μικρό πληθυσμό στην περιοχή.

B. Διαχειριστικές δράσεις (κοπή χλωρίδας) για τον εμπλουτισμό των τροφικών πηγών της Πετροπέρδικας.

Η παρατήρηση πουλιών και βιοδηλωτικών στοιχείων στις περιοχές που έγιναν οι κοπές των θάμνων δείχνει ότι αυτή η διαχειριστική δράση είναι πιθανώς αποτελεσματική και θα έπρεπε να συνεχιστεί. Η μελλοντική υλοποίησή της απαιτεί τη συνέργεια της Δασικής Υπηρεσίας και θα πρέπει να εξεταστεί παράλληλα με τις άλλες δράσεις διαχείρισης των δασικών ανοιγμάτων και των λιβαδιών (κοπές θάμνων, ιδιαίτερα του *Juniperus nana*), που προτείνει το έργο.

Γ. Πρόγραμμα επιστημονικής παρακολούθησης των ειδών στόχων του έργου.

Προτείνεται η συνέχιση της επιστημονικής παρακολούθησης του πληθυσμού και της κατάστασης διατήρησης των πέντε ειδών στόχων του έργου, με τρόπο συμβατό με τις προτάσεις του έργου «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» που εκπονήθηκε το 2015. Η παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας που θα εφαρμοστεί στο μέλλον στην Οίτη, θα πρέπει να λάβει υπόψη τη μεθοδολογία και τα αποτελέσματα του παραπάνω έργου, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα του έργου LIFE ForOpenForests. Η παρακολούθηση θα πρέπει επίσης να προσαρμοστεί στον προγραμματισμό παρακολούθησης ειδών ορνιθοπανίδας που γίνεται σε εθνικό επίπεδο από το Υπουργείο Περιβάλλοντος (6ετείς αναφορές του άρθρου 12 της Οδηγίας Περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών 2009/147/EK) και του Φορέα Διαχείρισης. Το ΥΠΕΝ έχει προγραμματίσει και πρόκειται να προκηρύξει πιθανά και μέσα στο 2020 την εκπόνηση της επόμενης εποπτείας ορνιθοπανίδας, προγράμματος που θα περιλαμβάνει και τα πέντε είδη στόχους του έργου.

Όσον αφορά στα πέντε είδη του έργου LIFE, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα παρακάτω:

- παρακολούθηση του πληθυσμού, της κατανομής και των πιέσεων που ασκούνται στην Πετροπέρδικα *Alectoris graeca*, η οποία απειλείται κυρίως από το εντατικό κυνήγι και

τη λαθροθηρία που παρατηρείται ακόμα και στον πυρήνα του Εθνικού Δρυμού (ΕΕΠΦ 2014, Τσιάρας κ.ά. 2015).

- συνέχιση της έρευνας του πληθυσμού και της κατανομής του Σταχτή Δρυοκολάπτη και του Αιγωλιού, που βρίσκονται στο νοτιότερο όριο της εξάπλωσης τους στην Οίτη, σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία. Η καταγραφή μόνο ενός ατόμου Αιγωλιού στο πλαίσιο του έργου LIFE και η απουσία καταγραφής Σταχτή Δρυοκολάπτη κατά τη διάρκεια του προγράμματος «Παρακολούθηση ειδών και τύπων οικοτόπων» το 2015 καθιστά επιτακτική τη παρακολούθηση των πληθυσμών τους.
- παρακολούθηση του πληθυσμού και των τάσεων του Μαύρου Δρυοκολάπτη *Dryocopus martius* και του Λευκονώτη Δρυοκολάπτη *Dendrocopos leucotos*. Τα δύο είδη προτείνονται να επιλεχθούν για μελλοντικό πρόγραμμα παρακολούθησης της ορνιθοπανίδας της Οίτης από τον Φορέα Διαχείρισης, ως είδη με ικανούς πληθυσμούς και ευρεία κατανομή, για τα οποία μπορούν να συγκεντρωθούν επαρκή δεδομένα με συστηματικές μεθόδους, και να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την τάση τους ανά έτος και την σύνδεσή τους με συγκεκριμένα ενδιαιτήματα και ανθρώπινες δραστηριότητες.

Εκτός των ειδών στόχων του έργου LIFE ForOpenForests, η παρακολούθηση προτείνεται να επεκταθεί και σε άλλα είδη, σύμφωνα με τις προβλέψεις της κοινοτικής και της εθνικής νομοθεσίας που ορίζουν ότι θα πρέπει να γίνεται παρακολούθηση και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα διαχείρισης των ειδών του άρθρου 4 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (είδη του Παραρτήματος Ι και μεταναστευτικά είδη), καθώς και ειδών που βρίσκονται σε δυσμενές καθεστώς διατήρησης.

Οι επιπτώσεις της δάσωσης λόγω της μείωσης της κτηνοτροφίας, μπορούν να παρακολουθούνται με την ένταξη ειδών των ανοικτών εκτάσεων και των οικοτόνων στο πρόγραμμα παρακολούθησης, όπως τα: *Anthus campestris*, *Anthus trivialis*, *Monticola saxatilis*, *Lanius collurio*, *Emberiza hortulana*.

Πέρα από την προγραμματισμένη, επαναλαμβανόμενη παρακολούθηση επιλεγμένων ειδών δεικτών, το πρόγραμμα παρακολούθησης θα πρέπει να τροποποιείται ανάλογα με τις ελλείψεις που έχουν εντοπιστεί από προηγούμενες δράσεις παρακολούθησης, τυχόν έκτακτες ανάγκες (σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις για σημαντικές αλλαγές στους πληθυσμούς κάποιων ειδών), ή σε περίπτωση που απαιτείται η συλλογή εξειδικευμένων δεδομένων προς εξυπηρέτηση των σκοπών του ΦΔ και της αποτελεσματικής διαχείρισης και προστασίας της προστατευόμενης περιοχής (π.χ. αντιμετώπιση μελλοντικών πιέσεων, αξιολόγηση δυνητικών απειλών, κ.ο.κ.).

Για τους παραπάνω λόγους προτείνεται η παρακολούθηση των απειλούμενων αναπαραγόμενων αρπακτικών της Οίτης:

Χρυσαιτός *Aquila chrysaetos*, καθώς ο πληθυσμός του έχει μειωθεί σε ένα ζευγάρι από τις τρεις επικράτειες που είχαν καταγραφεί στο παρελθόν στην Οίτη (Peus 1954, Hallmann 1985 και 1996, Μπουρδάκης 2003), πιθανά λόγω της εντεινόμενης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων για τους λύκους στην περιοχή. Το τελευταίο ζευγάρι της Οίτης απειλείται από την σχεδιαζόμενη εγκατάσταση αιολικού πάρκου εντός της επικράτειάς του.

Χρυσογέρακο *Falco biarmicus*, καθώς είναι απειλούμενο είδος με πολύ μικρό πληθυσμό σε Ελλάδα και Ευρώπη για το οποίο υπάρχουν περιορισμένα δεδομένα για την περιοχή της Οίτης (Χριστόπουλος 2010, Τσιάρας κ.ά. 2015, NERCO - Ν. Χλύκας & Συνεργάτες AEM 2015, καταγραφές στα πλαίσια του LIFE ForOpenForests).

Όλα τα στοιχεία για τις διαχειριστικές δράσεις και τα αποτελέσματα του έργου LIFE ForOpenForests έχουν ήδη παραδοθεί στους ερευνητές που εκπονούν την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για την Οίτη (εταιρεία ΓεωΑνάλυση ΑΕ) στο πλαίσιο οριζόντιου έργου που εκπονεί το ΥΠΕΝ.

7. Ευχαριστίες

Ευχαριστώ τον Μίλτο Γκλέτσο για τη βοήθεια και την υπομονή του στη διάρκεια του έργου, τα μέλη του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Οίτη για τη βοήθεια τους και τις πληροφορίες για την περιοχή, τον Λευτέρη Κακαλή για τις συζητήσεις που είχαμε για την ορνιθοπανίδα της Οίτης και τις προτάσεις του όσον αφορά στο σχέδιο παρακολούθησης της περιοχής, και την Μαρία Παναγιωτοπούλου για τη βοήθεια που προσέφερε στη συγκέντρωση βιβλιογραφικών αναφορών για την Οίτη.

8. Παράρτημα

Πίνακας Οрниθοπανίδας της Οίτης, σύμφωνα με την «Επικαιροποίηση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης» (Τσιάρας κ.ά. 2015).

A/A	Επιστημονική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία	Καθεστώς παρουσίας	Παρ. Ι - Οδηγία Πουλιά	Κόκκινο Βιβλίο Ελλάδα	Κόκκινο Βιβλίο Europe/ EU 27	Κόκκινος Κατάλογος IUCN
1	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Νυχτοκόρακας	ΠΜ	I	NT		
2	<i>Ciconia nigra</i>	Μαύρος Πελαργός	ΚΕ	I	EN		
3	<i>Ciconia ciconia</i>	Λευκός Πελαργός	ΠΜ	I	VU		
4	<i>Pernis apivorus</i>	Σφηκιάρης	ΚΕ	I			
5	<i>Gypaetus barbatus</i>	Γυπαετός	ΕΞ	I	CR	VU/VU	VU
6	<i>Neophron percnopterus</i>	Ασπροπάρης	ΜΤΠ	I	CR	EN/VU	EN
7	<i>Gyps fulvus</i>	Όρνιο	ΜΤΠ	I	CR		
8	<i>Circus gallicus</i>	Φιδαιτός	ΚΕ	I	NT		
9	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	ΠΜ	I	VU		
10	<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος	ΧΕ	I			
11	<i>Circus macrourus</i>	Στεπόκιρκος	ΠΜ	I	DD	NT/EN	EN
12	<i>Circus pygargus</i>	Λιβαδόκιρκος	ΠΜ	I	CR		
13	<i>Accipiter gentilis</i>	Διπλοσάινο	Μ				
14	<i>Accipiter nisus</i>	Ξεφτέρι	Μ				
15	<i>Accipiter brevipes</i>	Σαΐνι	ΚΕ	I			
16	<i>Buteo buteo</i>	Γερακίνα	Μ				
17	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα	ΠΜ	I	VU		
18	<i>Aquila chrysaetos</i>	Χρυσαιτός	Μ	I	EN		
19	<i>Hieraetus pennatus</i>	Γερακαετός	ΠΜ	I	EN		
20	<i>Pandion haliaetus</i>	Ψαραετός	ΠΜ	I			
21	<i>Falco naumanni</i>	Κιρκινέζι	ΠΜ	I	VU		
22	<i>Falco tinnunculus</i>	Βραχοκιρκινέζο	Μ				
23	<i>Falco vespertinus</i>	Μαυροκιρκινέζο	ΠΜ	I	DD	NT/VU	NT
24	<i>Falco subbuteo</i>	Δεντρογέρακο	ΚΕ				
25	<i>Falco eleonorae</i>	Μαυροπετρίτης	ΠΜ	I			
26	<i>Falco biarmicus</i>	Χρυσογέρακο	Μ	I	EN	EN/VU	
27	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης	Μ	I			
28	<i>Alectoris graeca</i>	Πετροπέρδικα	Μ	I	VU	NT/VU	NT
29	<i>Coturnix coturnix</i>	Ορτύκι	ΚΕ				
30	<i>Rallus aquaticus</i>	Νεροκοτσέλα	ΑΓ				
31	<i>Charadrius morinellus</i>	Βουνοσφυριχτής	ΑΓ	I			
32	<i>Gallinago gallinago</i>	Μπεκατσίνι	ΑΓ				
33	<i>Scolopax rusticola</i>	Μπεκάτσα	ΧΕ				
34	<i>Tringa ochropus</i>	Δασότρυγγας	ΠΜ				
35	<i>Larus michahellis</i>	Ασημόγλαρος Μεσογείου	ΠΜ				
36	<i>Columba livia</i>	Αγριοπερίστερο	Μ				
37	<i>Columba oenas</i>	Φασσοπερίστερο	ΧΕ		NT		
38	<i>Columba palumbus</i>	Φάσσα	Μ				
39	<i>Streptopelia decaocto</i>	Δεκαοχτούρα	Μ				
40	<i>Streptopelia turtur</i>	Τρυγόνι	ΚΕ			VU/NT	
41	<i>Cuculus canorus</i>	Κούκος	ΚΕ				
42	<i>Tyto alba</i>	Τυτώ	Μ				
43	<i>Otus scops</i>	Γκιώνης	ΚΕ				

44	<i>Bubo bubo</i>	Μπούφος	M	I			
45	<i>Athene noctua</i>	Κουκουβάγια	M				
46	<i>Strix aluco</i>	Χουχουριστής	M				
47	<i>Asio otus</i>	Νανόμπουφος	M				
48	<i>Aegolius funereus</i>	Αιγυλιός	M	I	DD		
49	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Γιδοβύζι	KE	I			
50	<i>Apus apus</i>	Σταχτάρα	KE				
51	<i>Apus pallidus</i>	Ωχροσταχτάρα	KE				
52	<i>Apus melba</i>	Βουνοσταχτάρα	KE				
53	<i>Alcedo atthis</i>	Αλκυόνη	M	I	DD	VU/VU	
54	<i>Merops apiaster</i>	Μελισσοφάγος	KE				
55	<i>Coracias garrulus</i>	Χαλκοκουρούνα	ΠΜ	I	VU		
56	<i>Upupa epops</i>	Τσαλαπετεινός	KE				
57	<i>Jynx torquilla</i>	Στραβολαίμης	ΠΜ				
58	<i>Picus canus</i>	Σταχτής Δρυοκολάπτης	M	I	NT		
59	<i>Picus viridis</i>	Πράσινος Δρυοκολάπτης	M				
60	<i>Dryocopus martius</i>	Μαύρος Δρυοκολάπτης	M	I			
61	<i>Dendrocopos major</i>	Πευκοδρυοκολάπτης	ΑΓ				
62	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Βαλκανικός Δρυοκολάπτης	M	I			
63	<i>Dendrocopos medius</i>	Μεσαίος Δρυοκολάπτης	M	I			
64	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Λευκονώτης Δρυοκολάπτης	M	I	NT		
65	<i>Dendrocopos minor</i>	Νανοδρυοκολάπτης	M				
66	<i>Calandrella brachydactyla</i>	Μικρογαλιάντρα	KE	I			
67	<i>Galerida cristata</i>	Κατσουλιέρης	M				
68	<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα	M	I			
69	<i>Alauda arvensis</i>	Σιταρήθρα	M		NT		
70	<i>Eremophila alpestris</i>	Χιονάδα	M			LC/NT	
71	<i>Riparia riparia</i>	Οχθοχελίδονο	ΠΜ				
72	<i>Hirundo rupestris</i>	Βραχοχελίδονο	M				
73	<i>Hirundo rustica</i>	Σταυλοχελίδονο	KE				
74	<i>Hirundo daurica</i>	Μυλτοχελίδονο	KE				
75	<i>Delichon urbica</i>	Λευκοχελίδονο	KE				
76	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα	KE	I			
77	<i>Anthus trivialis</i>	Δεντροκελάδα	KE				
78	<i>Anthus pratensis</i>	Λιβαδοκελάδα	ΧΕ			NT/VU	NT
79	<i>Anthus spinoletta</i>	Νεροκελάδα	ΧΕ				
80	<i>Motacilla flava</i>	Κιτρινοσουσουράδα	ΠΜ				
81	<i>Motacilla cinerea</i>	Σταχτοσουσουράδα	M				
82	<i>Motacilla alba</i>	Λευκοσουσουράδα	M				
83	<i>Cinclus cinclus</i>	Νεροκότσυφας	M				
84	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Τρυποφράχτης	M				
85	<i>Prunella modularis</i>	Θαμνοψάλτης	M				
86	<i>Prunella collaris</i>	Χιονοψάλτης	M				
87	<i>Erythropygia galactotes</i>	Κουφαηδόνι	KE				
88	<i>Erithacus rubecula</i>	Κοκκινολαίμης	M				
89	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Αηδόνι	KE				
90	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Καρβουνιάρης	M				
91	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Φοινίκουρος	KE				
92	<i>Saxicola rubetra</i>	Καστανολαίμης	KE				
93	<i>Saxicola torquatus</i>	Μαυρολαίμης	M				

94	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Σταχτοπετρόκλης	ΚΕ				
95	<i>Oenanthe hispanica</i>	Ασπροκωλίνα	ΚΕ				
96	<i>Monticola saxatilis</i>	Πυροκότσυφας	ΚΕ				
97	<i>Monticola solitarius</i>	Γαλαζοκότσυφας	Μ				
98	<i>Turdus torquatus</i>	Χιονοκότσυφας	ΠΜ				
99	<i>Turdus merula</i>	Κότσυφας	Μ				
100	<i>Turdus pilaris</i>	Κεδρότσιχλα	ΧΕ			LC/VU	
101	<i>Turdus philomelos</i>	Τσίχλα	Μ				
102	<i>Turdus iliacus</i>	Κοκκινότσιχλα	ΧΕ			NT/VU	
103	<i>Turdus viscivorus</i>	Γερακότσιχλα	Μ				
104	<i>Cettia cetti</i>	Ψευταηδόνι	Μ				
105	<i>Hippolais pallida</i>	Ωχροστριτσίδα	ΚΕ				
106	<i>Hippolais olivetorum</i>	Λιοστριτσίδα	ΚΕ	I	NT		
107	<i>Hippolais icterina</i>	Κιτρινοστριτσίδα	ΠΜ				
108	<i>Sylvia cantillans</i>	Κοκκιντσιροβάκος	ΚΕ				
109	<i>Sylvia melanocephala</i>	Μαυροτσιροβάκος	Μ				
110	<i>Sylvia rueppelli</i>	Αιγαιοτσιροβάκος	ΚΕ	I	NT		
111	<i>Sylvia hortensis</i>	Μελωδοτσιροβάκος	ΚΕ				
112	<i>Sylvia curruca</i>	Βουνοτσιροβάκος	ΚΕ				
113	<i>Sylvia communis</i>	Θαμνοτσιροβάκος	ΚΕ				
114	<i>Sylvia borin</i>	Κηποτσιροβάκος	ΠΜ				
115	<i>Sylvia atricapilla</i>	Μαυροσκούφη	Μ				
116	<i>Phylloscopus bonelli</i>	Βουνοφυλλοσκόπος	ΠΜ				
117	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Δασοφυλλοσκόπος	ΠΜ				
118	<i>Phylloscopus collybita</i>	Δεντροφυλλοσκόπος	Μ				
119	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Θαμνοφυλλοσκόπος	ΠΜ				
120	<i>Regulus regulus</i>	Χρυσοβασιλίσκος	Μ			LC/NT	
121	<i>Regulus ignicapillus</i>	Πυροβασιλίσκος	Μ				
122	<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοχάφτης	ΚΕ				
123	<i>Ficedula semitorquata</i>	Δρυομυγοχάφτης	ΠΜ	I	DD		
124	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	ΠΜ	I			
125	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Μαυρομυγοχάφτης	ΠΜ				
126	<i>Aegithalos caudatus</i>	Αιγίθαλος	Μ				
127	<i>Parus palustris</i>	Καστανοπαπαδίτσα	Μ				
128	<i>Parus lugubris</i>	Κλειδωνάς	Μ				
129	<i>Parus montanus</i>	Βουνοπαπαδίτσα	Μ			LC/VU	
130	<i>Parus cristatus</i>	Λοφιοπαπαδίτσα	ΑΓ				
131	<i>Parus ater</i>	Ελατοπαπαδίτσα	Μ				
132	<i>Parus caeruleus</i>	Γαλαζοπαπαδίτσα	Μ				
133	<i>Parus major</i>	Καλόγερος	Μ				
134	<i>Sitta europaea</i>	Δεντροσποπανάκος	Μ				
135	<i>Sitta neumayer</i>	Βραχοσποπανάκος	Μ				
136	<i>Tichodroma muraria</i>	Τοιχοδρόμος	Μ				
137	<i>Certhia familiaris</i>	Βουνοδεντροβάτης	ΑΓ				
138	<i>Certhia brachydactyla</i>	Καμποδεντροβάτης	Μ				
139	<i>Oriolus oriolus</i>	Συκοφάγος	ΚΕ				
140	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	ΚΕ	I			
141	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλός	ΚΕ	I	NT		
142	<i>Lanius senator</i>	Κοκκινοκεφαλός	ΚΕ				
143	<i>Garrulus glandarius</i>	Κίσσα	Μ				
144	<i>Pica pica</i>	Καρακάξα	Μ				
145	<i>Pyrrhonorax graculus</i>	Κιτρινοκαλιακούδα	Μ				

146	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	Κοκκινοκαλιακούδα	ΑΓ	I	EN		
147	<i>Corvus monedula</i>	Κάργια	M				
148	<i>Corvus frugilegus</i>	Χαβαρόνι	ΧΕ				
149	<i>Corvus corone</i>	Κουρούνα	M				
150	<i>Corvus corax</i>	Κόρακας	M				
151	<i>Sturnus vulgaris</i>	Ψαρόνι	ΧΕ				
152	<i>Passer domesticus</i>	Σπιτοσπουργίτης	M				
153	<i>Passer hispaniolensis</i>	Χωραφσπουργίτης	ΚΕ				
154	<i>Passer montanus</i>	Δεντροσπουργίτης	M				
155	<i>Petronia petronia</i>	Πετροσπουργίτης	M				
156	<i>Montifringilla nivalis</i>	Χιονόστρουθος	M				
157	<i>Fringilla coelebs</i>	Σπίνος	M				
158	<i>Fringilla montifringilla</i>	Χειμωνόσπινος	ΧΕ			LC/VU	
159	<i>Serinus serinus</i>	Σκαρθάκι	M				
160	<i>Carduelis chloris</i>	Φλώρος	M				
161	<i>Carduelis carduelis</i>	Καρδερίνα	M				
162	<i>Carduelis spinus</i>	Λούγαρο	ΧΕ				
163	<i>Carduelis cannabina</i>	Φανέτο	M				
164	<i>Loxia curvirostra</i>	Σταυρομύτης	M				
165	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Πύρρουλας	ΧΕ				
166	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Κοκκοθραύστης	ΧΕ				
167	<i>Emberiza citrinella</i>	Χρυσοσίχλονο	M				
168	<i>Emberiza cirrus</i>	Σιρλοσίχλονο	M				
169	<i>Emberiza cia</i>	Βουνοσίχλονο	M				
170	<i>Emberiza hortulana</i>	Βλαχοσίχλονο	ΚΕ	I			
171	<i>Emberiza caesia</i>	Φρυγανοσίχλονο	ΚΕ	I			
172	<i>Emberiza melanocephala</i>	Αμπελουργός	ΚΕ				
173	<i>Miliaria calandra</i>	Τσιφτάς	M				

Καθεστώς παρουσίας

M	Μόνιμη παρουσία
ΚΕ	Καλοκαιρινός επισκέπτης Περαστικό κατά τη
ΠΜ	μετανάστευση
ΧΕ	Χειμερινός επισκέπτης
ΜΤΠ	Μη τακτική παρουσία
ΕΞ	Εξαφανισθέν
ΑΓ	Άγνωστο

Κόκκινα Βιβλία

CR	Κρισίμως κινδυνεύοντα
EN	Κινδυνεύοντα
VU	Τρωτά
NT	Σχεδόν απειλούμενα
DD	Ανεπαρκώς γνωστά